

Når det gjeld gjelda

Det er no etter jul det gjeld. For det er no rekningane frå kreditorkontorskapsa byrjar å komme i posten, og den som ikkje betaler gjelda, får umgjelde.

I moderne norsk er gjeld først og fremst pengar ein skylder nokon. Men ein kan også stå i gjeld til nokon, som tyder at ein heist bør gjengjelde ei teneste, dvs. tilbakebetale, denne "skylda" med ei eller anna form for tilsvarende teneste eller motyting.

I gammalnorsk var gjald først og fremst betaling eller lønn, men kunne også vere straff eller skatt. I fleirtal (gj)ld blei ordet brukt om børtir i.d. også for å ha drepe nokon (mannebot). Verbet gjalda eller gelda tydde då å betale, gje tilbake, berte, erstatte, gjengjelde og også heime. Ein hadde altså heile spekteret av å gje eller gjere

igjen. Elles kunne ordet også brukast med tydinga vere verd eller koste. Ordet gjelda/gjelde må elles ikkje forvekslast med ordet for å kasstrere, sjølv om det sikkert òg kunne vere ei straff for å ikkje å ha gjort opp gjelda si.

Det er ikkje vanskeleg å finne igjen ordet i t.d. engelsk og tysk. Engelsk har yield for å yte, gje, innbuinge og liknande. Mens tysk har Geld, som rett og slett er pengar, og gelten som blir brukt på same måte som gjelde på norsk. I norsk har vi elles også ordet prestegjeld, som opphavleg tydde betaling til presten, men som har fått utvida tydinga til å vere eit embetsstrikt til ein sokneprest på landet. Eit gjilde er derimot ein annan type betaling. Ein reknar med at dei gamle germanske festane først og fremst var offerfestar (dvs. betaling) til gudane. I dag er eit gjilde

ei samanslutning av folk med felles interesse eller eit gjestebod eller festleg lag. Adjektivet gjld tydde opphavleg først og fremst å ha ein viss verdi. I dag kan det vere gjeldande og gjaldig, men det kan også ha mange overførte tydingar som stor, staseleg, fin, godlynt, snill, triveleg, gladi, dvs. ord på litt mylkare vendingar.

No er julegildet over og det gjeld å gjere opp gjelda. Tenk om det var så enkelt at bankane kunne starte gjeldskravet sitt med "ver gjld og betal gjelda", og ein kunne ta seg ein tur innom banken og berre vere litt hyggeleg tilbake, og gjelda var gjort opp. Men dette gjeldsviset ikkje.

JENS HAUGAN
Førstamanuensis i norsk
Høgskolen i Hedmark

BBL og storkommune

"Hvorfor være stor når man er lykkeligst som liten, var mottoet for By- og Bygdelista (BBL) i Hamar da den så dagens lys i forbindelse med kommunensslutning mellom Vang og Hamar for 18 år siden. Det var mottoet den gang men ikke nå!

Det er så en må gni seg i øynene når en ser at ledelsen i BBL gjentatte ganger signaliserer at nå vil de ha hele Hedmarken som en storkommune. Hvorfor en slik 180 graders vending? Hva tjener det enkelte menneske på å få en slik "Monsterkommune"?
Dannatnk foretok en sterk

kommunesammenslutning med trang for ca. 20 år siden. Danske ble lovt mindre byråkrati og mer folkestyre/demokrati. Nå er det undersøkt/evaluert hva de har oppnådd med store kommuner. Resultatet er omvendt av målet med kommunesammenslutningen. Byråkratiet har vokst betydelig mens folkestyret har skrumpet inn.

Byråkratiet gjør derfor mer og mer som de vil. Kommunestyrene er nå blitt ubetydelige sandpåstrøere for storkommunes byråkrati.
Noen få storkommuner i Hedmark vil gi uante muligheter

for et byråkratisk enevælde. Det blir da mer og mer et embeismannsvælde som starter i departementer og direktorater og ender opp i storkommuner langt over hodet på både velgere og folkevalgte. For Høyre er dette en rett oppskrift. Partiet har alltid kjempet for mer makt til embetsverket. Fremskrittpartiet er her helt samstemt med Høyre. Når BBL også er det viser det hvor langt de har fjernet seg fra sitt opprinnelige demokratiske ståsted.

ANDOR NORMANN
Hamar

ning, mens andre har tungt for å lære teori. Men av disse er det mange som har et betydelig talent for praktiske oppgaver. Det er da av største betydning at man kan velge det man har talent for og lyst til. Dessverre er det i dag en yrkesgruppe som har fått en færlig stor posisjon i samfunnet, nemlig økonomer. Noen har fortralt meg (en pensjonert yrkesskolerektor) at det er betydelig billigere å drive en klasse med teorundervisning,

Skattebløff fra Høyre

Høyre forsøker å så tvil om Arbeiderpartiets ståsted i skatte-spørsmål. Det er det ingen grunn til. Regeringens samlede skatteinntå ligger fast som vilovet det, både i 2005 og 2009. Det skal folk være trygge på. I Soria-Moria II står det at skattesystemet skal bidra til rettfærdig fordeling og økonomisk handlingsrom til å løse viktige fellesoppgaver. Det betyr at vi ikke vil svekke fellesskapets inntekter til skole, helse og eldre, men samtidig at vi vil bruke skattepolitikken til å omfordele inntenor rammene skatteløftet gir. Siden 2005 har vi gitt folk med lave og middels inntekter betydelig skattelette, mens de med høye inntekter og formue nå må betale mer i skatt. Det er rettfærdig og bygget opp under prinsippet om at de som har mye skal bidra relativt mer enn de som har lite. Dette er selvfølgelig Høyre ikke enig i.

Formuesskatten er et omfordelingstema regjeringen og Høyresiden debatterer til stadighet. Vi vil beholde formuesskatten fordi det sikrer at de aller rikeste i Norge også bidrar til fellesskassen over skatteseddelen. Samtidig er vi for en mer rettfærdig fordeling.

medmennesker ikke tilbys en situasjon som de kan mestre, slik at de kan utvikle seg til positive aktører i samfunnet, så vil noen av disse gå til grunde. Hva koster det? Hva koster ødelagte skjøpener og en altfor tidlig død? Har Kunnskapsdepartementet tabeller for dette? De har nemlig et enormt ansvar i denne saken.

ARNE Plassen, HAMAR
Pensjonert ingeniør

Derfor har vi siden 2005 økt bunntradagene fra 151 000 til 700 000, noe som har ført til en halvering av antall formuesskatteryttere. I dag er det slik at de 2,5 prosent med høyest inntekt betaler halvparten av formuesskatten. Høyre ønsker å fjerne formuesskatten slik at noen av landets mest formuende skal slippe å betale skatt til fellesskapet. I tillegg til å ta bort en svært viktig inntektskilde for kommunene (Oslo mottar alene om lag 1,8 milliarder kroner i inntekter fra formuesskatten i år), er dette svært dårlig omfordelingspolitikk. Men små forskjeller mellom folk har heller aldri vært Høyres manna. I stedet for å innromme at de løper ærend for landets rikeste, hevder de at deres skattepolitikk "bidrar til flere arbeidsplasser og økt verdiskapning". Tallenes tale viser imidlertid at vi har verdens laveste arbeidsledighet, og at antall sysselsatte har økt med nesten 300 000 de siste 10 årene. Mer enn 250 000 av disse har kommet under dagens regjering. To av tre arbeidsplasser har kommet i privat sektor.

THOMAS BREEN (AP)
Skattepolitisk talsperson